

людське існування успішно реалізується не у відокремленості, а у високо етичному ставленні до іншого, особливо до вразливого, залежного, такого, який потребує любові та турботи. Дитина, якій бракує любові, – це не лише соціальна драма, це довічний антропологічний та морально-етичний виклик.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ліндгрєн, А. Міо, мій Міо: повість для мол. і серед. шк. віку. К. : РІДНА МОВА, 2018. 128 с.
2. Монтгомері Люсі-Мод. Ени із Зелених Дахів: роман. Львів: Урбіно, 2013. 320 с.
3. Матіос М. Солодка Даруся. Драма на три життя. Л.: Піраміда, 2005. 176 с.
4. Портер Е. Полліанна. Харків: Фоліо, 2019. 236 с.:
5. Портер Е. Просто Девід. К.: Знання, 2018. 222 с
6. Тютюнник Г. Климко: повість, оповідання, казки. К.: Знання, 2017. 287 с.

Роман РОБАК

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
romanrobak7@gmail.com*

ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО СВІТУ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Дослідження цінностей сучасного світу як основи формування стратегії розвитку територіальних громад зумовлена необхідністю адаптації останніх до швидких соціальних, економічних і технологічних змін. Цінності, які визначають суспільство, мають безпосередній вплив на розвиток громад, оскільки формують основні пріоритети та напрямки політики на місцевому рівні. Розуміння того, які цінності сучасного світу важливі для жителів території чи громади, допомагає створювати стратегії розвитку, орієнтовані на реальні потреби громадян, враховуючи не лише економічні, але й соціальні, культурні та екологічні аспекти.

Аналіз наукової літератури (М. Бриль [1], М. Бурик [2], Г. Васильченко [3], З. Герасимчук [4], Г. Джегур [2], Н. Єременко [3], О. Ігнатенко [5], А. Лазарук [5], В. Мельник [6], І. Парасюк [3], Ю. Щербакова [7] та ін.) показує, що вченими визначено сутність та значення стратегій розвитку територіальних громад, а також охарактеризовано важливі цінності сучасного світу та їх взаємозв'язок із розвитком громад і територій. Проте цінності сучасного світу як основа формування стратегії розвитку територіальних громад не визначені.

Мета статті – обґрунтування географічних засад формування стратегії розвитку територіальних громад.

Сучасний світ характеризується швидкими соціальними, економічними та технологічними змінами, що ставлять перед громадою завдання адаптації до нових умов життя. Ці зміни пов'язані з такими цінностями, як сталий розвиток, соціальна справедливість, інклюзивність, екологічна відповідальність, інновації та глобалізація. Вони не лише визначають умови для розвитку та процвітання громад, але й формують стратегію розвитку, що сприяє досягненню економічної стабільності, соціальної єдності та сталого довкілля. Тому цінності сучасного світу є важливим чинником розвитку як окремих територій, так і громад.

Так, однією з головних цінностей сучасного світу є сталий розвиток, який охоплює економічну, соціальну та екологічну складові [4]. Оскільки сталий розвиток передбачає баланс між економічним зростанням і збереженням ресурсів для майбутніх поколінь, то для громад це означає необхідність інтеграції екологічно чистих та енергозберігаючих технологій у процеси виробництва, будівництва та управління [6]. Об'єднані територіальні громади повинні орієнтуватися на ефективне використання природних ресурсів, водночас знижуючи негативний вплив на довкілля, що є важливою складовою їх розвитку в умовах екологічних викликів. Розвиток інфраструктури, енергозабезпечення та транспортних мереж має враховувати принципи сталого розвитку, щоб забезпечити високий рівень якості життя мешканців без шкоди для природи.

Глобалізація, як одна з важливих цінностей сучасного світу, має прямий вплив на розвиток територіальних громад [7]. Вона відкриває нові можливості для взаємодії з іншими регіонами та країнами, що дозволяє громадам залучати інвестиції, створювати партнерства та реалізовувати спільні проекти на міжнародному рівні. Глобалізація також стимулює обмін знаннями та досвідом, що сприяє розвитку місцевих ініціатив та підвищенню конкурентоспроможності громад. Проте глобалізація також ставить перед громадами нові виклики, зокрема в питаннях адаптації до змін у світовій економіці, що вимагає гнучкості та стратегічного підходу до планування розвитку.

Взаємозв'язок між цінностями сучасного світу та розвитком об'єднаних територіальних громад є надзвичайно важливим для формування стратегії, яка буде відповідати сучасним викликам та потребам місцевих жителів. Врахування цих цінностей у стратегії розвитку дозволяє громадам забезпечити сталість і соціальну стабільність, створити умови для інноваційного розвитку, підвищити якість життя та сприяти збереженню навколишнього середовища. Стратегії, орієнтовані на ці цінності, дозволяють досягати високих результатів у розвитку економіки, покращенні соціальних умов і забезпеченні екологічної

безпеки, що робить територіальні громади конкурентоспроможними, стійкими до змін і готовими до майбутніх викликів. У цьому контексті особливе значення мають загальнолюдські цінності, такі як соціальна справедливість, сталий розвиток, інклюзивність, екологічна відповідальність, солідарність і толерантність, які допомагають будувати стратегії розвитку, здатні забезпечити довгострокову стабільність і процвітання об'єднаних територіальних громад [5].

Оскільки економічний розвиток є одним із центральних елементів стратегії територіальних громад, то в цьому аспекті такі сучасні цінності, як інновації, підприємництво, сталий бізнес, підтримка малих підприємств, займають ключову роль [2]. Розвиток місцевої економіки має бути орієнтований не лише на збільшення виробництва та залучення інвестицій, а й на створення умов для розвитку підприємницької ініціативи, покращення доступу до фінансових ресурсів для бізнесу та підтримки сталих, екологічно чистих і енергозберігаючих технологій. Сучасні цінності включають усвідомлення важливості балансування економічних і екологічних інтересів, що є важливим для забезпечення сталого розвитку громади та її здатності до адаптації до глобальних змін.

Соціальна сфера теж є важливим аспектом стратегії розвитку, адже в основі розвитку громади лежить забезпечення високої якості життя її мешканців [4]. Цінності, такі як рівність, доступність і справедливість, повинні визначати пріоритети розвитку у сфері освіти, охорони здоров'я, культурних та соціальних послуг. Важливою складовою є також підтримка соціально незахищених верств населення, що передбачає створення механізмів для зниження соціальної нерівності та полегшення доступу до соціальних благ для всіх громадян, зокрема для малозабезпечених, осіб з інвалідністю та людей похилого віку.

Екологія також постає складовою стратегії розвитку територіальних громад, і сучасні цінності, які підтримують сталість і захист довкілля, повинні стати основою для планування інфраструктурних проєктів [4]. Розвиток громад має бути спрямований на раціональне використання природних ресурсів, захист біорізноманіття, покращення екологічного стану території та активну боротьбу зі змінами клімату. Цінності екологічної відповідальності та сталого розвитку повинні визначати, як будується інфраструктура, як здійснюється господарська діяльність і як зменшуються негативні наслідки для природи. Інфраструктурний розвиток громади має бути орієнтований на забезпечення комфортних умов для життя і ефективне використання ресурсів, при цьому враховуючи сучасні цінності, такі як технологічний прогрес, енергоефективність та сталий розвиток. Важливо, щоб інфраструктурні проєкти включали в себе сучасні

екологічні стандарти, сприяли зниженню викидів вуглекислого газу та використовували відновлювальні джерела енергії. Оновлення та модернізація комунальних мереж, доріг, водопостачання, каналізації мають відповідати вимогам сталого розвитку, зокрема з урахуванням мінімального впливу на довкілля.

Управлінська спроможність територіальних громад також повинна базуватися на принципах сучасних цінностей, таких як прозорість, підзвітність, демократичність [1]. Важливо зміцнювати інституції місцевого самоврядування, підвищувати ефективність управлінських процесів та залучати громадян до прийняття рішень. Це не лише зміцнює демократичні інститути, а й сприяє розвитку громадянського суспільства, що є ключовим елементом для досягнення сталого розвитку. Врахування цінностей демократії, свободи слова і прав людини допомагає формувати довіру до місцевої влади та забезпечує високий рівень участі громадян у процесах прийняття рішень.

Розвиток людського капіталу є основою для досягнення успіху на всіх етапах розвитку територіальних громад [3]. Тому важливими є цінності, орієнтовані на підтримку освіти, науку та професійну підготовку населення. Інвестиції в людський капітал створюють можливості для підвищення рівня освіти, професійної кваліфікації, розвитку інтелектуального потенціалу громади, що дозволяє розвивати інноваційні підходи, створювати нові робочі місця та забезпечувати соціальну мобільність, що є основою сталого розвитку громад.

Отже, цінності сучасного світу є важливим орієнтиром для формування стратегії розвитку територіальних громад, оскільки вони визначають напрямки соціального, економічного та культурного прогресу на місцевому рівні. Врахування таких цінностей, як сталий розвиток, соціальна справедливість, інклюзивність, екологічна відповідальність та інноваційність дозволяє не лише врахувати потреби місцевих жителів, але й створювати стратегії, що сприяють сталому зростанню та покращенню якості життя. Формування стратегії розвитку, орієнтованої на цінності, забезпечує соціальну згуртованість громади, створює умови для економічного розвитку та сприяє гармонійному впровадженню екологічних стандартів у місцеву політику. Впровадження таких цінностей у стратегію розвитку громад сприяє підвищенню якості управління, забезпеченню сталого розвитку в умовах сучасних змін, їх конкурентоспроможності загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бриль М. Стратегія – основа становлення та розвитку ОТГ. *Міське самоврядування*. 2018. №5. URL : <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2018/may/issue-5/article-36538.html>.

2. Бурик М. М., Джегур Г. В. Стратегія розвитку територіальної громади : позитивні приклади формування і реалізації. *Публічне урядування*. 2024. №2 (39). С. 6-16. DOI : [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-2\(39\)-1](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-2(39)-1).
3. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад. Київ : Асоціація міст України, 2015. 256 с.
4. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку : методологія формування, механізми реалізації. Луцьк : Надстир'я, 2001. 528 с.
5. Лазарук А. Цінності людини у науково-психологічному осмисленні. *Психологія і суспільство*. 2003. № 2. С. 19-37.
6. Наука і цінності людського буття : колективна монографія / за ред. В.П. Мельника. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 550 с.
7. Щербакова Ю. Цінності об'єднаної Європи : монографія. Київ : Академія, 2014. 208 с.